

נחל צלמון- גינוסר

תכנית מס' 1-13965

חוות דעת נופית

נובמבר 2019

ליגה

פרוייקטים סביבתיים בע"מ

רן מולכו | הנדסת ניקוז, תכנון נוף, חקלאות וסביבה | קידום, תכנון, ניהול ופיקוח פרויקטים סביבתיים

תוכן עניינים

1	מבוא וניתוח המצב הקיים.....	2
1.1	דימוי המקום.....	4
1.2	יחידות נוף.....	4
1.3	נצפות 4	
2	עקרונות לפיתוח ושימור נופי בפרויקט המוצע.....	5
2.1	מיתון וייצוב גדות.....	5
2.2	טיפול בסחף והצפות.....	5
2.3	שדרוג רכיבים הנדסיים באפיק הנחל.....	5
3	סיכום.....	5

1. מבוא וניתוח המצב הקיים

נחל צלמון מנקז את המורדות הדרום-מזרחיים של גוש הרי מירון. הנחל מתחיל את זרימתו בהר הלל וזורם דרומה דרך הרי שגור ומתנקז אל מאגר צלמון ממזרח לרכס הרי יטבת ויוצר "ברך" לכיוון מזרח ונשפך לכנרת ליד קיבוץ גינוסר.

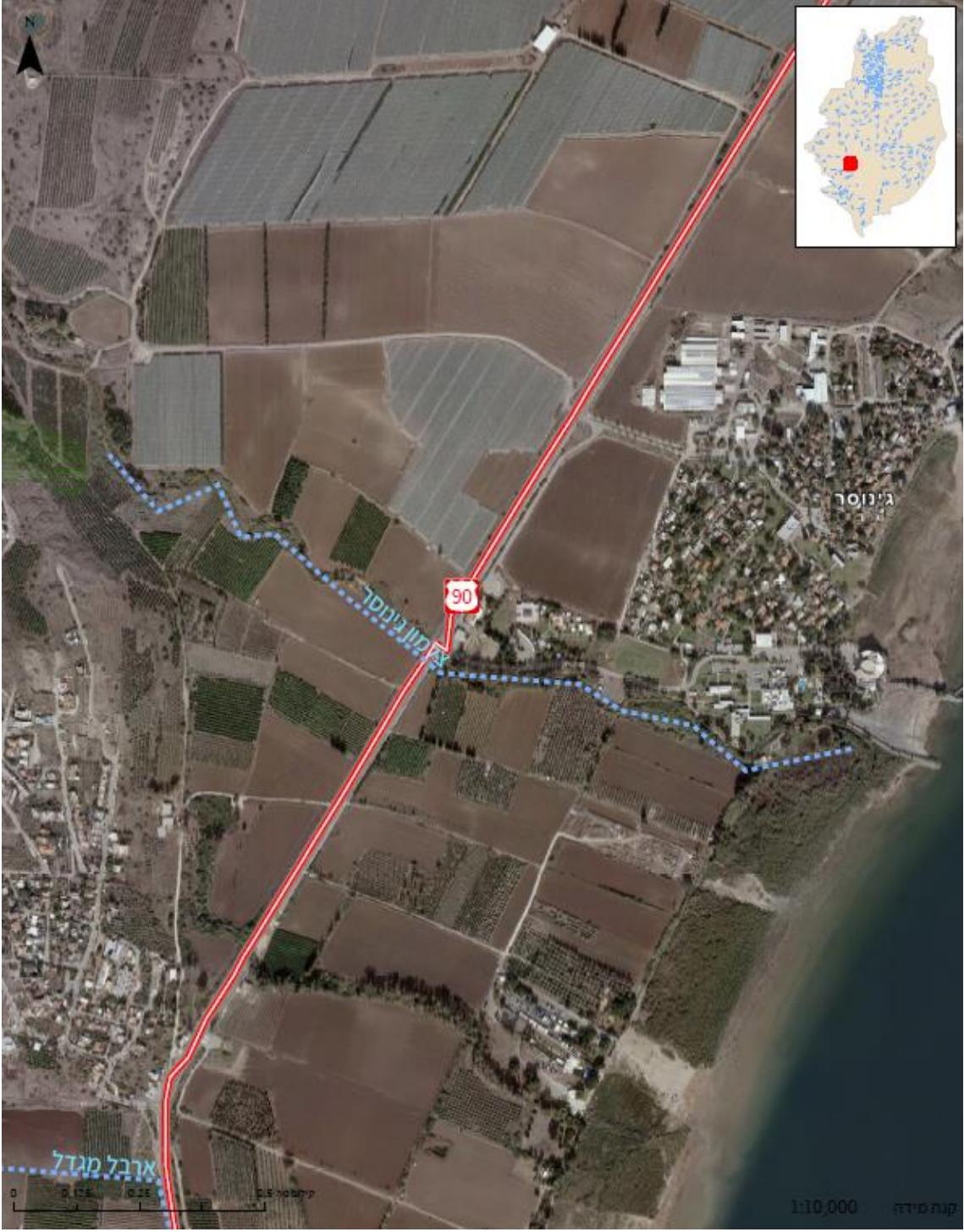
נחל צלמון הינו נחל אכזב למעט קטע איתן במורד עין צלמון וכן בקטע מכביש 90 ומטה עד שפך הנחל ואורכו כ-30 ק"מ.

הנחל עובר באזורים גיאוגרפיים משתנים (בתחילתו מתחת בסלעי גיר ולאחר מכן בסלעי בזלת) ונובעים בו מס' מעיינות: עין פרוד ועין רמיאל בחלקו העליון, עין צלמון בחלקו התיכון ועין רביד ועין דשנה בחלקו התחתון. ניתן למצוא לאורך הנחל 14 טחנות קמח, שמרובן נותרו רק שרידים, המעידות על עברו של הנחל: ישוב יהודי מימי בית שני ותקופת המשנה והתלמוד. בנוסף, לאורך הנחל יש קברים עתיקים, אמות מים, ומטעי זיתים עתיקים.

מקטע זה של הנחל מתחת בין שדות חקלאיים (מטעים וגידולי שדה) עד לכביש 90 בערוץ צר יחסית עד למעביר מתחת לכביש.

לעומת זאת מזרחית לכביש 90 על גדות הנחל ולאורכו מתרוממים להם אקליפטוסים בוגרים ומתחתם לצידו של הנחל עובר שביל טיילת צר אשר מוביל אל הקיבוץ. בחלק זה של הנחל מורגשת נוכחותו במרחב בין אם זה ע"י חורשת האקליפטוסים שמלווה אותו או ע"י המבט הפתוח המתאפשר מהגדה הצפונית המונגשת לקהל.

בהמשך הנחל עובר דרומית לקיבוץ גינוסר וצמוד לו. קיבוץ גינוסר נמצא כיום במגמת עלייה בפיתוח התיירותי, פיתוח אזורי נופש קיימים ויצירת חדשים, אשר ברובם מתוכננים צמוד לנחל.

1.1 דימוי המקום

אתר התכנון נמצא במורדות נחל צלמון, הוא משנה את פניו אחרי יציאתו מבין האזור ההררי, מנחל הנמצא בתוך ואדי- גדות רחבות וצמחיה, לנחל העובר דרך גידולי שדה ומטעים בשיפועים מתונים, בעל גדות חשופות ולא יציבות הסובל מהתחרויות - עד להגיעו לכביש 90. משם הנחל מקבל יותר ביטוי במרחב עד לכניסתו לקיבוץ גינוסר- בעיקר בזכות חורשות האקליפטוסים המלווים את הגדה הדרומית.

1.2 יחידות נוף

- א. שטחי חקלאות : מטעים וגידולי שדה עד לכביש 90.
- ב. שטחי בינוי: מושב גינוסר - אשר נמצא בתהליכי פיתוח יעדי תיירות, מצפון ומדרום לנחל בקרבת המשפך לכנרת נמצאים איזורים לפיתוח מלונאות ופנאי.
- ג. רצועת הנחל- נחל צלמון עובר בהתפתלות דרומית לבינוי הקיים במושב גנוסר וזורם לאורך כביש

1.3 נצפות

מרכיב חשוב בניתוח הרגישות של מרחב הוא מידת הנצפות שלו. מידת הנצפות נובעת ממס' פרמטרים ובעיקרם מהיכן ניתן לצפות בו ומהי מידת הנצפות. הנחל זורם במרחב פתוח של גידולי שדה בחלקו הראשון, ניתן להבחין בו בעזרת הצמחייה השרויה בו, ובחלקו השני עד לקיבוץ גינוסר נראותו ונוכחתו יותר בולטת בזכות הפיתוח הנופי הקיים לצד הגדה הצפונית.

2 מבט מכביש 90

1 מבט מהטיילת בכניסה לקיבוץ גינוסר

2. עקרונות לפיתוח ושימור נופי בפרויקט המוצע

2.1 מיתון וייצוב גדות

הפרויקט המוצע עוסק במתן מענה לבעיות ההתחתרות הנוצרות באפיק נחל צלמון, כגון דיפון עיקולים חדים בבולדרים והנמכה וייצוב של הגדות.

2.2 טיפול בסחף והצפות

במסגרת הפעולות להקלה על בעיית ההצפה בנחל, יוגדרו אזורים בחלקו הדרומי הקרוב לשפך של הנחל לפשט הצפה ע"י הנמכת הגדה הדרומית של הנחל מה שיוצר פשט הצפה לכיוון דרום הרחק מבתי המלון הקיימים.

לפעולה זו ערך נופי ואקולוגי, בנוסף לערכה ההידרולוגי. אזורי פשט ההצפה יוצרים תמונה עונתית מתחלפת, מהווים מוקד משיכה לבעלי חיים ואתר עניין לתושבי הסביבה. קיימת אפשרות לפיתוח נופי המלווה את האזור ובכך מעלה את ערכו כאלמנט נופי וכאתר פנאי עונתי לתושבי העיר.

2.3 שדרוג רכיבים הנדסיים באפיק הנחל

כגון מעבירי מים שנראים קטנים מדי, התאמה והסדרת התעלות לספיקות תכן.

3. סיכום

באמצעות מספר התערבויות נקודתיות, הפרויקט המוצע משפר את תפקודו של נחל צלמון כנחל בסביבה כפרית. הפתרונות המוצעים משלבים גישה הנדסית עם גישה נופית, ומציעים תרומה לערכו הנופי של הנחל לאיזור המקיף אותו. שמירת הנחל כנחל פתוח מיוצב ומווסת הופכת אותו לאלמנט בעל חשיבות לסביבתו, המקיים מערכות אקולוגיות עירוניות, יוצר מראה נוף עונתי דינאמי ומהווה מוקד משיכה נופי ירוק לתושבי האזור.